การตรวจสอบสารพิษซีราลีโนนในธัญพืชโดยวิธี Immunoaffinity column ร่วมกับ High Performance Liquid Chromatography

ชนัญญา ช่วยศรีนวล
นักวิจัยปฏิบัติการ ฝ่ายเครื่องมือและวิจัยทางวิทยาศาสตร์
สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ซีราลีโนน (Zearalenone) เป็นสารพิษในกลุ่ม Non-steroidal estrogen ออกฤทธิ์คล้ายฮอร์โมนฮอร์โมนเอสโตรเจน จึงสามารถไปแย่งจับหรือกระตุ้น estrogen receptor ในร่างกายของสัตว์ทำให้ร่างกายของสัตว์เกิดความผิดปกติ ส่งผลให้เกิดความผิดปกติของระบบต่าง ๆ ภายในตัวสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบสืบพันธุ์ (Kuntan *et al.,* 2021) สารพิษชนิดนี้สร้างจากเชื้อรากลุ่ม *Fusarium* ได้แก่ *Fusarium culmorum* และ *Fusarium graminearum* การปนเปื้อนเชื้อราส่วนใหญ่พบในข้าวโพด และธัญพืชต่างๆ เช่นข้าวบาร์เลย์ ข้าวโอ๊ต ข้าวสาลี ข้าวฟ่าง เป็นต้น (Ma *et al.,* 2018) เชื้อรากลุ่มนี้นอกจากจะเป็นเชื้อราที่สร้างสารพิษซีราลีโนนแล้วยังเป็นราโรคพืชในธัญพืชด้วย ซึ่งจะเจริญสร้างความเสียหายได้ตั้งแต่ก่อนการเก็บเกี่ยวและภายหลังการเก็บเกี่ยวด้วย เชื้อราที่ผลิตสารพิษซีราลีโนนมักจะเจริญและสร้างสารพิษได้ที่อุณหภูมิต่ำกว่า 30 องศาเซลเซียส ทำให้เป็นปัญหาในประเทศที่อยู่ในเขตอบอุ่น ในประเทศไทยถึงแม้สภาพอากาศจะไม่เหมาะสมกับการเจริญของเชื้อราสร้างสารพิษซีราลีโนน แต่ก็มีรายงานว่าพบซีราลีโนนในเขตร้อน และประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการนำเข้าวัตถุดิบธัญพืชบางชนิด ดังนั้นการตรวจวิเคราะห์ปริมาณสารซีราลีโนน จึงมีความสำคัญและจำเป็นเพื่อใช้ในการควบคุม ป้องกัน และแก้ปัญหาการปนเปื้อนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยวิธีที่ถูกต้องแม่นยำ และ ควบคุมคุณภาพผลการทดสอบให้ได้มาตรฐานที่ถูกต้อง

1. การสกัดสารพิษซีราลีโนนและการขจัดสิ่งปนเปื้อน (Clean up) ด้วยวิธี Immunoaffinity column

1.1 ชั่งตัวอย่างธัญพืชบดละเอียด 25 กรัม และโซเดียมคลอไรด์ 5 กรัม ใส่ลงในโถปั่นตัวอย่าง

1.2 เติมอะซีโตไนไตรล์ 75 % ปริมาตร 125 มิลลิลิตร ปั่นที่ความเร็วสูง ครั้งละ 1 นาที 2 ครั้ง แล้วกรองผ่านกระดาษกรองเบอร์ 1

1.3 ดูดสารละลายตัวอย่างที่กรองได้ปริมาตร 20 มิลลิลิตร ผสมกับฟอสเฟสบัฟเฟอร์ซาไลน์ (PBS) pH 7.4 ปริมาตร 80 มิลลิลิตร

1.4 ดูดสารละลายตัวอย่างเจือจางข้อ 1.3 ปริมาตร 25 มิลลิลิตร ใส่ในกระบอกฉีดยาที่ต่อเข้ากับอิมมูโนแอฟฟินิตีคอลัมน์ ปล่อยให้สารละลายไหล ด้วยอัตราการไหล 2 มิลลิลิตรต่อนาที และล้างด้วยฟอสเฟสบัฟเฟอร์ซาไลน์ (PBS) ปริมาตร 20 มิลลิลิตร ด้วยอัตราการไหล 5 มิลลิลิตรต่อนาที

1.5 เติมเมทานอล ปริมาตร 1.5 มิลลิลิตร เพื่อชะ (Elute) ซีราลีโนนออกจากอิมมูโนแอฟฟินิตีคอลัมน์ ชะคอลัมน์อีกครั้งด้วยน้ำปราศจากไอออนปริมาตร 1.5 มิลลิลิตร ด้วยอัตราการไหล 1 หยดต่อวินาที จากนั้นนำตัวอย่างที่สกัดได้ไปวิเคราะห์ด้วย HPLC

2. การเตรียมสารมาตรฐานซีราลีโนน

เตรียมสารมาตรฐานซีราลีโนนความเข้มข้น 1,000 นาโนกรัม/มิลลิลิตร เพื่อใช้เป็น Working standard สำหรับการสร้างกราฟมาตรฐาน เตรียมสารมาตรฐานที่ระดับความเข้มข้น 25, 50, 100, 250 และ 500 นาโนกรัม/มิลลิลิตร การเตรียมสารละลายสำหรับสร้างกราฟมาตรฐาน แสดงดังตารางที่1

ตารางที่ 1 วิธีเตรียมสารละลายสำหรับสร้างกราฟมาตรฐานซีราลีโนน

ความเข้มข้นของสารมาตรฐานซีราลีโนน (ng/ml)	สารมาตรฐานซีราลีโนน (µl)	เมทานอล (µl)
25	25	975
50	50	950
100	100	900
250	250	750
500	500	500

3. การวิเคราะห์สารพิษซีราลีโนนโดยเทคนิค High Performance Liquid Chromatography

ฉีดตัวอย่างปริมาตร 10 ไมโครลิตร เข้าในระบบ HPLC สภาวะสำหรับการวิเคราะห์ซีราลีโนนใช้เฟสเคลื่อนที่ (Mobile phase) เป็นอะซีโตไนไตรล์: น้ำปราศจากไอออน: เมทานอล: (50:40:10) อัตราการไหล 1 มิลลิลิตรต่อนาที อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส ระยะเวลาวิเคราะห์ 10 นาที ใช้คอลัมน์ชนิด C18 (150 mm × 4.6 mm × 5.0 µm) โดยใช้เครื่องตรวจวัดชนิดสารแบบฟลูออเรสเซนต์ ใช้ความยาวคลื่น Excitation wavelength 276 นาโนเมตร และ Emission wavelength 440 นาโนเมตร สำหรับ HPLC chromatogram ของสารซีราลีโนนแสดงดังภาพที่ 1

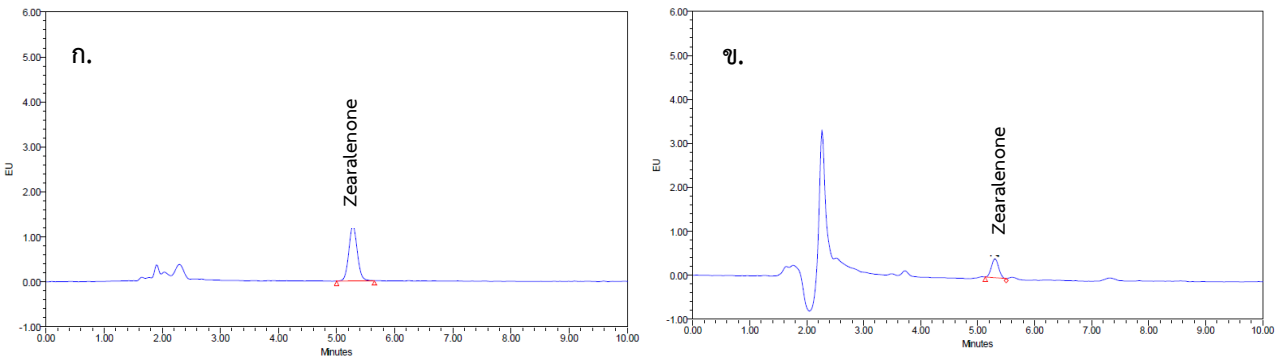

ภาพที่ 1 HPLC chromatogram ของสารมาตรฐานซีราลีโนน (ก) และสารซีราลีโนนที่ปนเปื้อนในธัญพืช (ข)

เอกสารอ้างอิง

Ma, R., Zhang L., Meng L., S. Yong-Teng, X. Wen-Mei, Z. Ni-Ya, D. Jie-Fan, W. Yun, A. R. Shahid, Q. De-Sheng, A. K. Niel and S. Lv-Hui. 2018. Individual and Combined Occurrence of Mycotoxins in Feed Ingredients and Complete Feeds in China. **Toxins** 10(3): 113

Kuntan, W., R. Chenxi, G. Yangfan, X. Gao, S. A. Rajput, Q. Desheng and S. Wang. 2021. The insensitive mechanism of poultry to zearalenone: A review. **Animal Nutrition.** 7:3